

Miljöutskottet

Regeringens proposition till riksdagen om godkännande av den internationella konventionen om hantering av fartygs barlastvatten och med förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i konventionen som hör till området för lagstiftningen samt till lagar om ändring av miljöskyddslagen för sjöfarten och fartygssäkerhetslagen

Till kommunikationsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen om godkännande av den internationella konventionen om hantering av fartygs barlastvatten och med förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i konventionen som hör till området för lagstiftningen samt till lagar om ändring av miljöskyddslagen för sjöfarten och fartygssäkerhetslagen (RP 122/2015 rd): Ärendet har remitterats till miljöutskottet för utlåtande till kommunikationsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Lolan Eriksson, kommunikationsministeriet
- råd för internationella ärenden Kristiina Isokallio, miljöministeriet
- specialsakkunnig Ville-Veikko Intovuori, Trafiksäkerhetsverket
- specialforskare Lauri Urho, Naturresursinstitutet
- specialforskare Maiju Lehtiniemi, Finlands miljöcentral
- ledande expert Tiina Haapasalo, Finlands näringsliv rf
- ombudsman Bernt Bergman, Rederierna i Finland rf
- marinexpert Vanessa Ryan, WWF Finland.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Regeringen föreslår godkännande av en internationell konvention om kontroll och hantering av fartygs barlastvatten och sediment och en lag om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i konventionen. I propositionen föreslås dessutom att de ändringar som konventionen förutsätter införs i miljöskyddslagen för sjöfarten (1672/2009) och i lagen om fartygs tekniska säkerhet och säker drift av fartyg (1686/2009).

Utlåtande MiUU 1/2016 rd

Konventionens syfte är att förhindra och begränsa överföring av skadliga organismer mellan olika sjöområden genom att fastställa krav för kontrollen och hanteringen av barlastvatten och sediment från fartyg som används i internationell sjöfart. Propositionen är en del av en större helhet var syfte är att förebygga och minska spridningen av invasiva arter mellan olika områden. Utskotet ser det som viktigt att de bestämmelser i konventionen som hör till området för lagstiftningen sätts i kraft snarast möjligt.

Barlastvatten behövs för stabilisering av fartyg samt för att reglera djupgåendet, och på årsbasis transporteras runt om i världen uppskattningsvis 7—10 miljarder ton barlastvatten i fartygens barlastvattentankar. Med barlastvattnet följer organismer av vilka merparten är relativt oskadliga för miljön. Men det förekommer också bland annat mycket skadliga patogener, giftiga alger, ryggradslösa organismer, musslor och fiskar vars spridning till nya områden bör förhindras effektivt. De invasiva arterna ökar också den ekologiska konkurrensen om habitat och näring och påverkar således de ursprungliga arternas levnadsförhållanden och överlevnad och kan förändra hela vattensystem för gott.

Spridningen av biologiska organismer med internationell fartygstrafik har under de senaste decennierna blivit ett seriöst problem som har förorsakat dels stora ekonomiska förluster, dels betydande skador i vattensystemen. Globalt sett är invasiva arter ett av de största hoten mot naturens mångfald. De är också den största orsaken bakom utrotning av ursprungliga arter. Utskotet konstaterar att fartygstrafiken svarar för cirka 70 procent av spridningen av invasiva arter och att exempelvis 60 procent av de främmande arter som kommer till Östersjön har kommit med fartyg. Orsakerna till den snabba och negativa utvecklingen är många: den internationella fartygstrafiken har ökat, fartygen är större än förr, nya rutter har tagits i bruk och fartygens snabbhet har ökat varvid skadliga organismer överlever färden med större sannolikhet.

Stora ekologiska skador och ekonomiska förluster har förorsakats av exempelvis amerikanska kammaneten och vandarmusslan. Amerikanska kammaneten ödelade nästan helt och hållet den ekonomiskt betydande fiskerinäringen i Svarta havet och Kaspiska havet på 1980- och 1990-talet, och vandarmusslan förorsakade skador på flera miljarder dollar i de stora sjöarna i Nordamerika: de bildade enorma bestånd och täppte till intagsledningarna till kraftverk och bevattningssystem och täckte in undervattenskonstruktioner och fartygsskrov.

Östersjön har tills vidare besparats från invasiva arter som förändrar hela ekosystemet. Den mest skadliga främmande arten i Östersjön för närvarande är slät havstulpan. Den fäster sig vid botten på båtar och fartyg, sänker deras hastighet och medför kostnader för bottenrengöring. Barlastvattenkonventionen innehåller inga bestämmelser för att förebygga spridningen av organismer som fäster sig på fartygsskrov, men Internationella sjöfartsorganisationen IMO bereder anvisningar för att eliminera dessa olägenheter. Risken för skadliga invasiva arter bedöms öka i framtiden på Östersjön på grund av bland annat klimatuppvärmningen och på grund av att mängden stora oljetankrar inom den ryska oljeexporten har ökat. Östersjökommissionen HELCOM har sammanställt en särskild förteckning över sådana nya arter (41 arter) som förekommer i Östersjön och som utgör den mest sannolika faran för havsmiljön, människors hälsa eller ekonomin.

Svartmunnad smörbult har förorsakat betydande förändringar i näringskedjorna i olika delar av världen. För tio år sedan iakttogs den för första gången vid vår kust. Fiskarten kommer från Kas-

Utlåtande MiUU 1/2016 rd

piska havet och Svarta havet men har under de senaste åren snabbt spridits till de största hamnarna i Finland. Till följd av svartmunnade smörbultens spridning har ursprungsarten svart smörbult nästan helt försvunnit från vissa områden. Där svartmunnad smörbult förekommer rikligt minskar mängden musslor och andra bottenlevande djur. Smörbultarna äter dessutom andra fiskars rom och yngel. Utskottet ser det som nödvändigt att stoppa svartmunnade smörbultens framfart innan den sprider sig via Saima kanal till Vuoksen. Rysslands omfattande kanalförbindelser österut skapar också en potentiell passage för invasiva arter till Finland. Utskottet finner det angeläget att också dessa hot bekämpas genom effektivt samarbete.

Utskottet konstaterar att utrotning av invasiva arter i allmänhet har visat sig vara snart sagt omöjligt efter att arten en gång har kommit åt att etablera sig i ett nytt habitat. Utskottet framhåller betydelsen av föregripande bekämpning för att förhindra arternas spridning. Förhandskostnaderna för bekämpning av främmande arter är oftast betydligt mindre än kostnaderna av skador som orsakas av främmande arter. Det är svårt att förutsäga vilken art som närmast kan komma i barlastvattentankar och vilka skador den kan förorsaka i målområdet. Därför utgör varje obehandlad last barlastvatten en potentiell risk för en invasiv art som lamslår ekosystemet. I överensstämmelse med försiktighetsprincipen anser utskottet att det är angeläget att i förväg bekämpa invasion av främmande arter så effektivt som möjligt eftersom skadorna kan vara oöverskådliga.

I praktiken går man in för att förhindra spridningen av invasiva arter i fartygens barlastvatten genom att behandla vattnet så att organismerna dör. Konventionen innehåller bestämmelser bland annat om hantering av barlastvatten på fartyg, undantag och dispens, skifte av barlastvatten, tillåtna hanteringsmetoder för barlastvatten och övervakningen av iakttagandet av reglerna. Utskottet konstaterar att konventionen innebär att det i huvudsak blir förbjudet för fartyg i internationell trafik att tappa ut obehandlat barlastvatten. För att uppfylla kraven i konventionen ska fartygen förses med en apparatur för hantering av barlastvatten med några undantag som närmast gäller världshaven. Det finns flera alternativa tekniska lösningar och metoder. Barlastvattenkonventionen innebär lika villkor globalt, men att iaktta konventionen kräver i fråga om Östersjön i allmänhet installation av relativt dyra hanteringsapparater varvid kostnaderna kan vara större för trafiken till Östersjön än för fartyg som enbart trafikerar världshaven.

Utskottet vill påpeka att Östersjön är ett bräckvattenhav med låg temperatur och salthalt och grumligt vatten. Det medför vissa utmaningar i fråga om att utveckla apparatur för att rensa barlastvatten och för att säkerställa att apparaturen fungerar. Priset på reningsapparaturen kan bli högre i Östersjön än i andra områden eftersom det krävs skräddarsydda apparater vars funktion måste säkerställas i för området typiska extrema förhållanden. Samtidigt konstaterar utskottet att utvecklingen och tillverkningen av reningsapparatur kan medföra nya affärsmöjligheter för den finländska marina teknikindustrin inklusive varv och fartygsdesignföretag. Utskottet finner det också angeläget att säkerställa att de stödordningar som finns i EU:s finansieringsinstrument också kan tillämpas på installation av anläggningar för rening av barlastvatten.

Utlåtande MiUU 1/2016 rd

UTSKOTTETS FÖRSLAG TILL BESLUT

Miljöutskottet föreslår

att kommunikationsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 19.2.2016

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Satu Hassi gröna
medlem Tiina Elovaara saf
medlem Pauli Kiuru saml
medlem Hanna Kosonen cent
medlem Rami Lehto saf
medlem Eeva-Maria Maijala cent
medlem Kai Mykkänen saml
medlem Riitta Myller sd
medlem Martti Mölsä saf
medlem Nasima Razmyar sd
medlem Saara-Sofia Sirén saml
medlem Katja Taimela sd.

Sekreterare var

utskottsråd Jaakko Autio.